

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO RŪMAI

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai

2025-02-26 Nr. 1.03-0086

DĖL SVARSTYTINŲ KLAUSIMŲ PATEIKIMO

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai teikia klausimus ir problemas, kuriuos būtų tikslinga aptarti bei išdiskutuoti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Tarpinstitucinėje prioritetinių darbų koordinavimo darbo grupėje:

1. Dėl nacionalinio saugumo užtikrinimo per vietinės žemės ūkio produkcijos vartojimą ir žemės ūkio subjektų integravimą į kariuomenės tiekimo grandinę

Siekiant stiprinti nacionalinį saugumą, būtina peržiūrėti ir tobulinti teisės aktus bei nuostatas, kurios reglamentuoja vietinės žemės ūkio produkcijos vartojimą ir žemės ūkio subjektų dalyvavimą valstybiniuose pirkimuose. Dabartiniai teisiniai mechanizmai ne visada užtikrina vietos ūkininkų ir perdirbėjų konkurencingumą kariuomenės aprūpinimo sistemoje, todėl dažnai pirmenybė teikiama importuojamiems produktams. Tai gali kelti grėsmę tiek ekonominiam stabilumui, tiek maisto tiekimo grandinės atsparumui krizės ar karo metu.

Teisės aktų tobulinimas turėtų apimti aiškesnes ir palankesnes sąlygas vietos gamintojams dalyvauti kariuomenės aprūpinime, pavyzdžiui, sausų davinių gamyboje ar kitų strateginių produktų tiekime. Be to, būtina stiprinti bendradarbiavimą tarp žemės ūkio sektoriaus ir gynybos institucijų, užtikrinant ilgalaikius tiekimo susitarimus, investicijas į vietos gamybos pajėgumus bei krizių valdymo mechanizmus.

Tokie pokyčiai ne tik skatintų nacionalinės ekonomikos augimą, bet ir didintų valstybės pasirengimą ekstremalioms situacijoms, mažinant priklausomybę nuo užsienio tiekėjų.

2. Dėl trumpų tiekimo grandinių skatinimo, didesnę dėmesį skiriant smulkiems gamintojams ir jų produkcijos realizavimui

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano intervencinės priemonės „Trumpos tiekimo grandinės“ įgyvendinimo taisyklės šiuo metu labiau orientuotos į didelės apimties projektus, kuriuos ne visada pavyksta įgyvendinti efektyviai ir pasiekti norimą rezultatą. Dėl sudėtingo paramos modelio ir griežto reguliavimo smulkūs gamintojai susiduria su iššūkiais, ribojančiais jų galimybes dalyvauti trumposiose tiekimo grandinėse bei sklandžiai realizuoti savo produkciją.

Siekdami skatinti vietinės žemės ūkio produkcijos prieinamumą vartotojams ir užtikrinti gyvybingą kaimo ekonomiką, būtina peržiūrėti ir tobulinti šios priemonės įgyvendinimo taisykles. Reikėtų persiorientuoti į lankstesnę ir smulkiems ūkininkams bei perdirbėjams pritaikytą paramos modelį, palengvinti administracines procedūras bei sudaryti sąlygas efektyvesniam produkcijos realizavimui vietos rinkose.

Toks pakeitimai prisidėtų prie vietinės gamybos stiprinimo, ūkininkų konkurencingumo didinimo bei trumposios tiekimo grandinės modelio tvarumo, kuris yra itin svarbus užtikrinant maisto tiekimo atsparumą ir vietos bendruomenių ekonominę gerovę.

3. Dėl šaldytos mėsos produkcijos realizavimo

Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas Lietuvoje riboja ūkininkų galimybes pardavinėti šaldytą mėsą, kas sukuria nepalankią situaciją smulkiems ir vidutiniams gamintojams. Pagal galiojančius teisės aktus, ūkininkai gali prekiauti tik šviežia mėsa, o norint

Chamber of Agriculture of the Republic of Lithuania

Asociacija
Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre
Kodas 135199748
K. Donelaičio g. 2, LT-44213 Kaunas, Lietuva, Lithuania

Tel. (8 37) 400 351
Phone +370 37 400 351
Faks. (8 37) 400 350
Fax +370 37 400 350
El. paštas zur@zur.lt

<http://www.zur.lt>
PVM mokėtojo kodas LT351997412
Atsiskait. sąskaita Nr. LT717300010002241806
AB Swedbank bankas, banko kodas 73000

parduoti šaldytą produkciją, būtina atitikti griežtus perdirbimo įmonėms taikomus reikalavimus, kurie yra neproporcingai sudėtingi smulkiems gamintojams. Ši situacija riboja ūkininkų konkurencingumą, mažina jų produkcijos realizavimo galimybes ir stabdo vietinės gamybos plėtrą.

Dabartiniai apribojimai ypač aktualūs atsižvelgiant į sezoninius gamybos ciklus ir vartotojų įpročius. Ūkininkai dažnai susiduria su situacija, kai per trumpą laikotarpį užauginama daugiau gyvulių nei gali būti parduota šviežios mėsos pavidalu, o šaldymas leistų išplėsti realizacijos laikotarpį ir užtikrinti stabilesnes pajamas. Be to, šaldyta mėsa būtų patogesnė vartotojams, o ūkininkai galėtų konkuruoti su didžiais gamintojais, kurie naudojami laisvesnėmis prekybos galimybėmis.

Siekiant sukurti sąžiningą ir konkurencingą aplinką vietos ūkininkams, būtina peržiūrėti ir koreguoti teisinį reguliavimą, sudarant sąlygas šaldytos mėsos pardavimui tiesiogiai iš ūkių. Tai ne tik pagerintų ūkininkų ekonominę padėtį, bet ir skatintų vietinės produkcijos vartojimą, trumpąsias tiekimo grandines bei užtikrintų didesnę maisto tiekimo lankstumą.

4. Dėl projektų rizikingumo vertinimo tvarkos tobulinimo

Lietuvos kaimo plėtrai ir žemės ūkio modernizavimui svarbią reikšmę turi Europos Sąjungos bei nacionalinės paramos priemonės, kurių administravimu užsiima Nacionalinė mokėjimo agentūra (toliau – NMA), tačiau pastaruoju metu vis daugiau jaunųjų ūkininkų susiduria su pertekliniais rizikingumo vertinimo kriterijais, kurie trukdo įvykdyti investicinius projektus ir stabdo ūkių plėtrą. Viena iš didžiausių problemų yra ta, kad pripažinus vieną projektą rizikingu, neigiamas poveikis išplečiamas ir kitiems projektams, kuriuos rengė tas pats paslaugos teikėjas.

Dabartinė NMA rizikos vertinimo sistema remiasi ne tik ūkininko ar projekto individualiais duomenimis, bet ir tam tikrais bendraisiais kriterijais, susijusiais su konsultantais ir paslaugų teikėjais. Jei nors vienas projekto paraiškų rengėjas anksčiau buvo susijęs su rizikingu pripažintu projektu, kiti jo parengti projektai taip pat gali būti vertinami kaip rizikingi. Dėl to jauniems ūkininkams tampa sunkiau gauti finansavimą, nes jie tampa priklausomi ne tik nuo savo ūkio ar verslo plano kokybės, bet ir nuo kitų ūkininkų bei konsultantų reputacijos.

Tokie pertekliniai vertinimo metodai riboja sveiką konkurenciją rinkoje ir stabdo naujų ūkininkų kūrimąsi. Be to, kyla rizika, kad profesionalūs konsultantai ir projektų rengėjai, siekdami apsisaugoti nuo neigiamos rizikos vertinimo, gali atsisakyti dirbti su jaunaisiais ar smulkesniais ūkininkais.

Siekiant užtikrinti skaidrų ir objektyvų projektų vertinimą, būtina tobulinti esamą rizikos vertinimo tvarką, kad NMA galėtų ne tik užtikrinti tikslesnę ir objektyvesnę projektų vertinimą, bet ir skatinti ūkininkų konkurencingumą bei inovacijų diegimą žemės ūkyje.

5. Dėl valdos ekonominio dydžio (toliau – VED) apskaičiavimo problemų

Pastaruoju metu nemaža dalis Lietuvos ūkininkų susiduria su VED apskaičiavimo problemomis, kurios turi tiesioginę įtaką jų galimybėms gauti paramą bei vykdyti savo įsipareigojimus. Ypač stipriai nukenčia tie ūkininkai, kurie specializuojasi grybų auginime ir kurių VED apskaičiavimo tvarka buvo pakeista be pakankamo informavimo ir aiškumo.

Ši problema yra ne pavieniai atvejai, o sisteminė klaida, kuri turi būti kuo skubiau ir efektyviau sprendžiama, siekiant užtikrinti ūkininkų stabilumą ir teisėtus lūkesčius. Atsakingos institucijos turi kuo greičiau imtis veiksmų, kad būtų išspręsta ši situacija, o ūkininkai galėtų toliau sėkmingai plėtoti savo veiklą be nepagrįstų biurokratinių kliūčių.

Pagarbiai

Direktorius

Sigitas Dimaitis